

Udstillingen af
Heste ved Landmandsmødet i Aalborg.

Foredrag ved Landmandsmødet af-Etatsraad A. Branth.

Den Lærde, som saa ofte ved vore Moder har beriget vore Kundskaber med Udbyttet af sine skarpsindige Granskninger i Hesteavlens Mysterier, er desværre denne Gang forhindret fra at være tilstede; hvorfor jeg, da det ikke er lykkedes den forberedende Komite at sikre sig bedre Kræfter, har troet efter dens Opfordring ikke at burde undslaa mig for at forsøge paa at give en Udsigt over Hesteudstillingen; men jeg maa paa Forhaand forvare mig imod, at jeg skulde tænke paa at følge min højtærede Forgænger i hans videnskabelige Betragtninger herover; hvilket man ikke kan forlange af Lægmanden, som alene er istand til at gjengive det Indtryk, han har modtaget med Landmandens og Opdrætterens Øje.

Igaar for 27 Aar siden var der ogsaa Udstilling af Heste paa denne Plads; det var den 6te danske Landmandsforsamling, som her holdt sit Dyrskue. Dengang florerede Yorkshire Hingstene, som Regjeringen havde ladet indkjøbe og udstationere til Hesteavlens Fremme. Deres Størrelse, svære Lemmer og smukke Bygning tiltalte Opdrætterne, som benyttede dem stærkt og sendte deres bedste Hopper til dem. De fleste paa Dyrskuet udstillede Hingste vare derfor efter Kataloget faldne efter disse Beskelere; og mange af Hopperne havde, for dog at smage af Fugl, Vedtegning om, at de vare bedækkede af en af dem. Det varede imidlertid ikke længe, for Opdrætterne bleve kjede af at benytte dem, fordi Afkommet ikke svarede til Forventningerne. Kun efter enkelte af Hingstene var

det godt (formentlig fordi disse vare af ren Afstamning); men efter det store Flertal aldeles uberegneligt, snart stort, snart smaat, snart daarligt, snart godt paa en og samme Hoppe og efter samme Hingst, en Følge af, at de selv vare Blandinger og derfor ikke kunde nedarve konstant. Der-til kom, at Folen under Opvæksten ikke kunde taale den simple Behandling, Landhesten ofte er underkastet hos Bonden; om Vinteren opstaldet i mørke, lave, slet ventilerede Stalde og Mangel paa Bevægelse i frisk Luft, om Sommeren Græsning i fugtige, sure Kjær og Arbejde fra 2-Aars Alderen; hvilket virkede skadelig paa dens Ud-vikling og ofte forkrøblede eller ødelagde den. I Jylland, hvor den, allerede fra det Øjeblik den tages fra Moderen, er Gjenstand for Handel, vare dens høje Ben og opskjørtede Bug under Opvæksten en stor Hindring for dens Afsætning, thi der kræves, at Kroppen skal have Brede og Dybde samt Mad-pose, som man siger, og korte, stærke Ben; og disse Hovedfordringer stilles til den som kurant Handelsvare. De fyldte derfor Opdrætternes Stalde og maatte ofte sælges til lave Priser 4 à 5 Aar gl. Alt dette bidrog til at afskrække fra at benytte disse Hingste længere, hvorfor Opdrætterne vendte tilbage til de forsømte og ofte ved Indblanding af det fremmede Blod forkvaklede Landracer som det Naturlige under saa primitive Forplejningsforhold. Ved ihærdige Bestræbelser efter at fremdrage det Bedste af disse og benytte det til Avlens Fremme, er det lykkes efterhaanden igjen at fremkalde de Former, den Bygning og de gode Egenskaber hos vore Heste, som Kjøberne forlange, og gjøre dem saa søgte, uagtet der endnu fremkommer meget, som minder om de foretagne Blandinger og først sent vil udviskes. Men en stor Fremgang i denne Retning er umiskjendelig og vil forhaabentlig med Tiden lede til Racens Konsolidering, navnlig naar en bedre Pleje, bedre Stalde og i det Hele taget en mere hensigtsmæssig Behandling af Folen faaer mere Indgang.

Den Samling af Heste til sværere Trækbrug, som her er udstillet, vidner smukt herom. Af de an-

meldte 54 Hingste ere 42 mødte, hvoraf Komiteen fandt 28 præmieværdige, hvortil den imidlertid efter Planen kun havde 8 Præmier at uddele; men Aalborg Byes og Omegns Sparekasse stillede 200 Kr. til dens Raadighed og en af vore Landsmænd i England 600 Kr., hvorved man saa sig istand til at uddele flere Extrapræmier.

1ste Præmie tilkjendtes den brune Hingst Esbjerg, Kat.-Nr. 455, utvivlsomt af alle de fremstillede i Besiddelse af det reneste jyske Præg; en velbygget Hest, som dog kunde være stærkere under Forknæene.

2den Præmie den sorte Hingst Buus, Kat.-Nr. 430, meget anselig og ret smuk, men af noget fremmed Præg, dens Hove ere smaa og bagtil stejle.

3die Præmie: den fuxrøde, skimmelblissede Hingst Axel, Kat.-Nr. 422; er velbygget, bred og dyb; men synker noget i Ryggen, og Bevægelsen fortil er lidt tvungen i Skridtgang.

Jeg skal ikke trætte Forsamlingen med at opregne de øvrige, som alle findes nøjagtig beskrevne i Stutterikommissionens Beretninger, men kun bemærke, at en gennemgaaende Fejl synes at være forsvage Forben under Knæet, som man bør søge at arbejde hen til at forbedre.

Af de unge 3 og 4-Aars Hingste var anmeldt 30, men kun mødt 17; hvilke i det Hele taget ikke tiltalte synderlig; og man var af den Mening, at der ved de lokale Dyrskuer iaar var fremstillet bedre. 1ste Præmie fik den brune, 4-aarige Hingst Hinge, Kat.-Nr. 484, og 2den Præmie den sorte, 3-aarige Elkjær, Kat.-Nr. 485. Desuden gaves Extrapræmier til den sorte, 4-aarige Grensteen III, Kat.-Nr. 470, og den brune Klaus, 3 Aar, Kat.-Nr. 471.

Af Hopper var mødt 31; men heller ikke disse vare særdeles gode med Undtagelse af 3 à 4 fra Randers Egnen og Mors, som erholdt de højeste Præmier, Kat.-Nr. 509, 517, 505 og 518.

Den næste Klasse: Heste af Landrace til Ride og lettere Trækbrug eksisterer kun paa Øerne, hvorfra ingen vare fremstillede blandt de ældre og kun 3 yngre.

Her i Jylland findes den ikke mere, hvilket ogsaa fremgaaer af Anmeldelserne og Bedømmelsen, hvorfor denne

Klasse helst bør gaa ud (hør!). Komiteen fandt ikke Anledning til at uddele 1ste Præmie.

2den Præmie erholdt Hingsten Elkjær, sort, 15 Aar, Kat.-Nr. 535; den har et smukt Hoved, livligt Øje, velrejst Hals, smuk og sluttet Kropbygning, stærke, velstillede Ben og løber meget godt; men dens Yderlaar ere for korte. Den er Sønneson af en Suffolk Hingst, som den bekjendte Hestehandler Oppenheimer i Hannover for en Del Aar siden lod opstalde i Randerseggen, hvor den i det Hele taget har leveret et godt Afkom, saaledes Elkjær- og Ginnerup-Stammerne, men som dog ikke kunne henføres til Landracen.

3die Præmie tildeltes den gule Hingst Viggo, 9 Aar, Kat.-Nr. 532, Sønneson af Vezir, af en Bay Beckingham Hoppe, hvorefter den har arvet den krumme Næse, men har forøvrigt en smuk Form; kun er Ryggen noget lav, Koderne anstrængte og højre Haseled ikke rent, Bevægelsen noget snæver fortil. Som en Blanding af arabisk, Frederiksborger og Yorkshire Blod er den heller ikke af Landrace.

4de Præmie tildeltes Zampa, blankbrun, 8 Aar, Kat.-Nr. 529; Fader; en forædlet Hingst paa Rugtved, Moderen: efter Yorkshirehingsten Activ, er en smuk, kraftfuld Hest, men løber mindre godt fortil; heller ikke af Landrace.

Af 3 og 4-aarige i denne Afdeling var anmeldt 7, hvoraf ingen ansaaes for præmieverdige; 4 af dem vare fra Jylland med Yorkshire, Arabisk, Knabstrupper og Jydsk Blod; 2 fra Sjælland med Fuldblod og Frederiksborger Blod og 1 fra Fyen af Colonel-Stammen.

Af Hopper var her anmeldt 4, hvoraf 2 mødte og belønnes.

1ste Præmie: Freia, blankbrun, 6 Aar, Kat.-Nr. 549, smuk, men fin, stammer paa fædrene Side fra Yorkshirehingsten Bay Beckingham, paa mødrene fra Sir Richard (en af de tidligere engelske Hingste).

2den Præmie: Lise, graa, 13 Aar, Kat.-Nr. 550, har en smuk Form og et godt Løb, men Forbenene mindre stærke; efter en Sønneson af Bay Beckingham.

Under Afdelingen Fuldblods og forædlede Heste var anmeldt 8 Hingste, mødt 4.

1ste Præmie erholdt Lemnos, rød, 12 Aar, Kat.-Nr. 558; meget ædel og smuk, med udmærket Skulderparti; Manken mindre fremtrædende, Ryggen lidt sænket og Lænden smal. Benene velstillede, Laarene dybe, Koderne lidt lange, Bevægelsen udmærket god.

2den Præmie kunde ikke uddeles.

Extrapræmie erholdt The Tripper, rød, 10 Aar, Kat.-Nr. 556, og Barley Sugar, mørkebrun, 7 Aar, Nr. 555.

Af de mødte 2 Fuldblodshopper erholdt

1ste Præmie: Ransom, rød, 18 Aar, Kat.-Nr. 560, en meget smuk og ædel gammel Hoppe med dyb, velbygget Krop, tørre, kraftige Ben, dog højre Haseled lidt belagt; Bevægelsen let, men kort.

2den Præmie uddeltes ikke.

Vi maa være D'hr. taknemlige, som have udstillet Fuldblodsheste, hvilke ere nødvendige, naar vi ville opdrætte Ride- og Vognheste, lettere og elegantere, end Landracerne kunne yde dem; idet disse ved Parring med passende Landhopper ville kunne levere mere og mindre forædlede Brugsheste. Men denne Avl bør de større Landejendomsbesiddere og Forpagtere overtage, saa meget mere som det er dem, der have Brug for slige Heste, og der hører mere Indsigt og Omhyggelighed til at drive den, ligesom den er kostbarere formedelst det lange Hold, da de først kunne sælges som fuldvoxne, og den med samme forbundne Risiko, da en lille Fejl kan forringe Dyrets Værdi betydelig og gjøre det uskikket til Luxushest, medens Landhesten i saa Fald dog har Værdi som Arbejdshest. At raade Bonden til at inklade sig paa denne Avl vilde lidet frugte, paa Grund af hans Skræk for den Slags Heste, og være det samme som at ville forlange, at hans Datter, som tilvirker det grove, stærke Lærred til Husets og Familiens Brug, skulde væve Silketøj paa sin Linnedvæv.

Derimod have vi et godt Fundament for vor Hesteavl,

som for Størstedelen er i Bondens og den mindre Jordbrugers Hænder, i vor Landhest, saaledes som den er fremgaaet af en heldig Samvirken af Jordbund, Klima, Røgt og Pleje, og afgiver en kraftig, udholdende, trivelig, nøjsom og from Hest, uagtet den simple Behandling den, som allerede omtalt, er udsat for under Opvæksten. Den er derfor stærkt søgt til Landbruget og Industrien, saavel her hjemme som i Udlandet, hvortil den afgaaer som kulant Handelsvare i stedse stigende Antal. Men det er ikke alene som fuldvoxen Hest, vor Landhest søger til Udlandet. Allerede fra den vænnes fra Moderen, er Efter-spørgselen af bedste Slags større end Tilbudet, hvilket formentlig er den fordelagtigste Afsætning for Opdrætteren, da Kjøbeprisen 2 à 300, ja indtil 400 Kr. for et Patteføl næsten er ren Fortjeneste, eftersom Moderen under Opdrætterens specielle Opsyn omtrent gjør fuldt Arbejde hele Aaret rundt. Senere kan Folen sælges i enhver Alder, saa at Opdrætteren stedse kan lægge mere og mere til uden at frygte for at overfylde sin Stald, men kan sælge eller beholde Tillæget, eftersom det passer ham bedst, og det er denne hurtige Afsætning og udbredte Handel med 1 og 2 Aars Plage, som gjør Hestetillæget saa fordelagtigt, naar det er saaledes, som Kjøbereren forlanger det. Derfor gaa ogsaa Bestræbelserne i hele Jylland ud paa at tilfredsstille Fordringerne til stærktbyggede, brede og dybe Heste, som kaste Vægt i Selen; ja, Vendsyssel- og Grenaa-Eggen, som tidligere opdrættede lettere Heste, kappes nu med Vesterlandet, Randers- og Horsens-Eggen i denne Retning. Da Folen, fra den er 2 Aar gammel, fortjener sit Foder ved lempeligt Arbejde, koster den Opdrætteren kun 2 Aars Foder og Græs; Resten af Salgsprisen er ren Fortjeneste.

Der er derfor al Grund til at opmuntre og udvikle denne Avl, som Landmanden i høj Grad interesserer sig for, og som er saa fordelagtig for ham og bringer store kontante Pengesummer ind i Landet, saa at Tillæget kan blive saa godt som muligt.

Desværre er dette nu langt fra Tilfældet, dertil udfordres langt flere Hingste af den rette Slags og gennemgaaende bedre Følhopper. Statens Præmier formaa ikke at fremkalde saa mange, som behøves, og de middelmaadige, ja ofte slette, hvis Ejere drive en fordelagtig Forretning med dem til Trods for det Tab, deres Benyttelse forvolder den ofte mindre kyndige Opdrætter, beholde et stort Raaderum for deres fordærlige Indflydelse, da der ikke hos os, som hos vore sydlige Naboer, føres Opsigt med de til offentligt Brug holdte Hingste, hvorefter ingen Hingst (ligeegyldig af hvilken Race), som ikke ved de hvert Efteraar foretagne Undersøgelser (»Køring«) er erklæret fri for skadelige Arvefejl, under Straf af 80 Rmk. for hver Gang tør bedække anden Mands Hoppe. En lignende Foranstaltning for Kvægavlens Vedkommende, som i mange Aar har bestaaet i Holland og Friesland, har formentlig hævet disse Landes Kvægbestand til det høje Standpunkt, den indtager.

Skjøndt vor Lovgivning indeholder flere Bestemmelser med Hensyn til skadelige Dyr, anviser den os intet beskyttende Middel imod skadelige Hingstes fordærlige Virksomhed, hvorfor vi ere henviste til at hjælpe os selv, og jeg skal her nævne et Middel, som, anvendt i større Maalestok, formentlig vil vise sig virksomt.

Det er Foreninger af Opdrættere i et eller flere Nabo-sogne til Indkjøb af gode Hingste til eget og Naboers Benyttelse, hvorved de daarlige og simple Hingstes Antal af sig selv efterhaanden vil formindskes.

Et andet, maaske endnu virksomere Middel, turde være Opkjøb af gode, 1 Aars Hingsteplage. Med Sorg har jeg ofte betragtet de store Kobler af 1 og 2 Aars Hestplage og af fuldvoxne Vallakker, som aarlig gaa sønderpaa, og hvoraf mange kunde have stiftet Nytte som Beskelere, dersom de ikke vare blevne gildede for tidlig; hvorfor jeg gjentager, hvad jeg for mange Aar siden har udtalt, at Dyrlægens Kniv er Hesteavlens værste Fjende. Derfor burde de bedste og haabefulde opkjøbes hvert Foraar førend Kastrationstiden, for at bevares for Avlen, hvilket vil være et fortjenstligt Foretagende for Landboforeningerne i Lighed med, hvad flere af dem alt gjøre for Kvægavlens ved Indkjøb af Tyre. Naar saadant Indkjøb skeer ved dygtige og nidkjære Mænd og derefter henføres til de Egne, hvor Trangen er størst, med tvingende Bestemmelser om at bevares som Hingste i alt Fald et Par Aar, indtil det viser sig, hvorvidt de blive tjenlige

til Hingste, at sælges der ved Auktion, vil hele denne Foranstaltning næppe koste Foreningen synderlig, takket være den vaagnende Sands for godt Tillæg, som vil lade det Gode blive betalt godt. Noget Lignende kunde foranstaltes med Indkjøb af gode 2 à 3 Aars Hoppeplage, som formentlig egne sig til at blive Følhopper, hvortil der bliver større og større Trang, da Tyskerne, som tidligere kun købte Vallakker, nu ogsaa tage gode Hopper, tildels til Tillæg, hvorfor Mange, lokkede af den høje Pris, sælge de bedste og nøjes med de ringere til Avl, til Skade for dem selv og Hesteavlen.

Ved disse og lignende Foranstaltninger vil Tillæget formentlig kunne forbedres betydelig og Opdrætternes Indtægt forhøjes. (Her rækkes Taleren en Seddel fra en Tilhører, hvorefter han vedbliver): Jeg seer, at man i Vejleegnen allerede i flere Aar om Efteraaret har afholdt Skue over 1½ Aars Hingstplage, i det Øjemed at bevare de bedste for Avlen, hvilket synes meget fortjenstligt og formaalstjenligt.

Endnu skal jeg tillade mig at berøre en Sag, som jeg troer bør fremdrages her. Det er den stærkt tiltagende Indførsel af smaa russiske Heste, som vel, i det mindste ikke for Øjeblikket, ikke har nogen Indflydelse paa Hesteavlen, men truer den mindre Jordbruger, Boelsmanden og Parcellisten med Ruin. Hidtil dreve disse deres Jord med Stude, som voxede til, og som de aarlig omsatte med Fordel, da der, som man siger, groer Penge paa dem, eller de benyttede en Hoppe, hvis Føl om Efteraaret gav dem en god Skilling. Nu købe disse Folk saadanne Smaaheste, hvoraf de ingen aarlig Indtægt have, men som om nogle Aar blive aflægs og maa erstattes af andre, hvortil da Mange savne Midlerne og blive ødelagte. Jeg skal ikke udtale mig om Bevæggrundene til denne Lyst til at holde disse Smaaheste, men kun bemærke, at Jorden næppe bliver behandlet bedre med dem end med Studene eller en Følhoppe, men jeg troer, at Lovgivningsmagten bør træde til, for ved en høj Indførselstold eller Lignende at sætte en Stopper for deres Udbredelse, som truer med at ødelægge en talrig Klasse vindskibelige Avlsbrugere. (Hør!)